

uden Undersøgelse, uden Forsvar, blot efter et Skjøn, et System, der Lovforslaget om Domsmagtens Ordning § 129) paalægger at vise Retten Lydighed med den meget positive Tilspøielse, at „enhver Undladelse af at efterkomme Paalæg, som Retten Lovligen giver en Sagfører, anses og straffes som Brud paa Embedspligter“, saa maatte det synes fremtidig at blive et meget voveligt Foretagende baade for Parter og Sagførere at indlade sig paa en Retsstrid for Domstolene, et Foretagende, som man helst saa længe som muligt maatte holde sig borte fra, efter som det lettelligen kunde berede større Kalamiteter, end Sagen selv var værd. Med andre Ord, Dommervillaarlighed og Dommerdespoti ender erfaringsmæssig steds med at lukke Domstolene for de hæderlige Statsborgere og saaledes at unddrage disse det store Gode, der ligger i en velordnet Retspleie. Man kan have hvilken som helst Mening man vil om Nytten eller det Mudsatte af Rettens Anstands kontrol, af at Retten paaser, at Sagerne ikke forhales ved Efterladenhed eller Udflugter af en hvilken som helst Art. Et maa man imidlertid nødes til at indrømme, nemlig, at Retten i mange Tilfælde vil være ude af Stand til med nogen Paalidelighed at bedømme, hvorvidt der er eller har været tilstrækkelig Grund til de af Parterne eller deres Sagførere begjærede Udsættelser. At gjøre et Arbejde færdigt i den kortest mulige Frist kan selv den arbeidsdygtigste Mand ikke i Længden udholde uden at gaa legemlig og sjælelig tilgrunde. Den Tid, i hvilken en beskæftiget Sagfører kan og bør fuldende det ene eller det andet Arbejde, kan afhænge af en Række Omstændigheder, saasom hvilke andre Arbejder der kunne være mere paatrængende, og som derfor nødvendigvis først maa fra Haanden, hvilke Forstudier der forud maa gjøres, hvilke Forarbejder til Stoffets Indsamling og Ordning der vise sig nødvendige, hvor mange mere eller mindre heldige eller maasse iførgjæves Forsøg Udfindelsen og Tilveiebringelsen af de rette Oplysninger har krævet m. m. Alt dette kan Sagføreren ikke uden et stort og Sagen uvedkommende Gytraarbejde, samt mangen Gang endog ikke uden Skade for sin Parts Dærv, gjøre Rede for, end mindre bevisliggjøre. Retten staa altsaa her uden Veiledning til at bedømme, om han forsvarlig har nyttet sin Tid. Tilbage blive derfor kun de Tilfælde, hvor der enten foreligger et flagrant Misbrug af Tiden, eller hvor et saadant med Rette antages at foreligge. I begge disse Tilfælde kan der da falde Straf; men de staa tillige begge som veltalende og uomstødelige Beviser paa, at i alle andre Tilfælde er den Regel,

at Parterne ikke maa begjære og Retten ikke bevilge Udsættelse uden gyldig Grund — illusorisk. Heraf lader sig det paalidelige og værdifulde Resultat drage, at, vil man haabe at sikke sig en hurtig Retspleie, saa maa man forsøge at gaa andre Vei.

Det turde maasse ikke være uden Interesse paa dette Sted i Korthed at omtale, hvorledes de nye tydske Rigslove stille sig til Spørgsmaalet om Nødvendigheden eller Hensigtsmæssigheden af en Kontrol fra Rettens Side i ovenanførte Retning. Rigsloven af 30te Januar 1877 angaaende den borgerlige Retspleie siger i sin § 102: „Med Overensomft imellem Parterne kunne Fristen, med Undtagelse af Nødsfrister*) forlænges eller forkortes“, og i sin § 228: „Parterne kunne komme overens om, at Processen skal hvile. Saadan Overensomft har ingen Indflydelse paa Løbet af Nødsfristerne“. I Motiverne til disse Paragrafer hedder det (S. 457): „En general Indskrænkning i vilkaarlig Besøielse for Parterne til at forlange eller forkorte processuelle Fristen vilde ikke være begrundet hverken i Trang dertil eller i Hensigtsmæssighed. Principielt giver derfor“ de nævnte Paragrafer „Overensomft imellem Parterne fuldt Spillerum“. Det ses saaledes, at Rigsloven ikke befatter sig med at give Domstolene det Hverv at holde nogen Kontrol med, om Parterne fremme Sagen med tilbørlig Hurtighed, men at man i Tydskland tværtimod er af den Anskuelse, at Saadant vilde være baade uforment og uhenigtsmæssigt. Som Følge af denne Anskuelse, der ogsaa gjaldt i den tydske Gemeinprocess, indeholder Rigsloven aldeles Intet om Straffe for at forhale Sagen ved opdigtede Anstandsgrunde eller andre Udflugter, eller hvad dermed staa i Forbindelse.

Lovforslagets hele Bygning og System hviler hovedsagelig paa Gjennemførelsen af den Doktrin, at „Dommeren selv umiddelbart maa se og høre Vidnerne for at kunne fælde en retfærdig og velgrundet Dom“ (Processkommissionens Motiver S. 17), en Doktrin, der efter de nævnte Motivers Opfattelse Side 2 i Straffeprocessen „betragtes som Sandhedens og Rettens vigtigste Palladium. . . som Sandhedens bedste Brøvesten“, og derfor formentlig ogsaa bør gennemføres i Civilprocessen. Det turde imidlertid være et Spørgsmaal, om denne Opfattelse af Sandhedens og Rettens vigtigste Palladium, er fuldkommen rigtig. Om nemlig end de

*) Disse præklusive Fristen, hos os t. Ex. Appellationsfristerne.